

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ НАБЛИЖЕННЯ ДО УНІТАРНОЇ СИСТЕМИ ПАТЕНТНОЇ ОХОРОНИ ЄС

PATENT PROTECTION SYSTEM REFORM IN UKRAINE AND ITS APPROXIMATION TO THE TO THE UNITARY PATENT PROTECTION SYSTEM OF THE EU

Соколова О.О., аспірантка кафедри права Європейського Союзу
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті проаналізовано перспективи участі України в унітарній системі патентної охорони в ЄС та визначено, які кроки є необхідними для цього. Вибір такого вектору розвитку сприятиме подальшому розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, створенню сприятливих інструментів розширення кордонів для винахідників, повної інтеграції України у внутрішній ринок ЄС після набуття членського статусу та становлення держави як високотехнологічної з високим інноваційним потенціалом. Для того, щоб мати розуміння шляху наближення України до унітарної системи патентної охорони в ЄС, необхідно розуміти специфіку цієї системи та навести її характерні риси. Такими рисами є становлення унітарної системи патентного захисту ЄС відбулося в результаті застосування механізму посиленої співпраці, можливість отримання патенту з унітарним ефектом, який буде поширювати свою дію на території всіх держав-членів ЄС та створення уніфікованої судової інституції для захисту патентних прав власника Європейського патенту з унітарним ефектом. Етапами наближення є підписання Україною Європейської патентної конвенції та участь в Європейській патентній організації, набуття Україною статусу держави-члена ЄС та приєднання до механізму посиленої співпраці у сфері унітарної системи патентної охорони, підписання та участь України в Угоді про Уніфікований патентний суд. Зокрема, участь у наближенні системи патентної охорони України до унітарної системи ЄС мають брати такі інституції, як Міністерство економіки України, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції та Національний орган інтелектуальної власності України. Участь України в унітарній системі патентної охорони ЄС підвищить міжнародну репутацію України у сферах науки та виробництва наукомісткої продукції, сприятиме створенню національного високотехнологічного ринку та сприятиме післявоєнному відновленню України. Зокрема встановлено, що на порядку денному має бути прийняття національної стратегії розвитку інтелектуальної власності та системи патентної охорони, в Україні з урахуванням пріоритетів ЄС та розвитку законодавства. Україна має демонструвати зацікавленість в участі у новоствореній системі шляхом формування інституційних механізмів, міжвідомчого співробітництва, розробки стратегій розвитку патентної охорони в Україні.

Ключові слова: унітарна патентна система, інтелектуальне право, патентна охорона, адаптація законодавства, Угода про асоціацію, реформа патентного законодавства, Уніфікований (Єдиний) патентний суд, NOIB, Європейська Комісія, інновації.

The article analyses the prospects for Ukraine's participation in the EU's unitary system of patent protection and identifies the steps required for this. The choice of such a development vector will facilitate further development of the free trade area between Ukraine and the EU, creation of favourable instruments for expanding borders for inventors, full integration of Ukraine into the EU internal market after gaining membership status and establishment of the state as a high-tech country with high innovation potential. In order to understand the way Ukraine is approaching the unitary system of patent protection in the EU, it is necessary to understand the specifics of this system and to outline its characteristic features. These features are the establishment of the EU unitary patent protection system as a result of the application of the enhanced cooperation mechanism, the possibility of obtaining a patent with unitary effect that will extend its effect to the territory of all EU Member States and the creation of a unified judicial institution to protect the patent rights of the holder of a European patent with unitary effect. The stages of approximation include Ukraine's signature of the European Patent Convention and participation in the European Patent Organisation, Ukraine's acquisition of the status of an EU member state and accession to the mechanism of enhanced cooperation in the field of the unitary system of patent protection, and Ukraine's signature and participation in the Agreement on the Unified Patent Court. In particular, institutions such as the Ministry of Economy of Ukraine, the Government Office for Coordination of European and Euro-Atlantic Integration and the National Intellectual Property Authority of Ukraine should be involved in the approximation of Ukraine's patent protection system to the EU unitary system. Ukraine's participation in the EU's unitary patent protection system will enhance Ukraine's international reputation in science and the production of knowledge-intensive products, promote the creation of a national high-tech market and contribute to Ukraine's post-war recovery. In particular, it was established that the agenda should include the adoption of a national strategy for the development of intellectual property and the patent protection system in Ukraine, taking into account EU priorities and legislative developments. Ukraine should demonstrate its interest in participating in the newly created system by forming institutional mechanisms, interagency cooperation, and developing strategies for the development of patent protection in Ukraine.

Key words: unitary patent system, intellectual property law, patent protection, adaptation of legislation, Association Agreement, patent law reform, Unified (Single) Patent Court, NIPO, European Commission, innovations.

Постановка проблеми. 23 червня 2022 року Європейська Рада прийняла рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу [1]. До цього моменту Україна вже пройшла довготривалий шлях щодо наближення законодавства до права ЄС. Наближення передбачало проведення діяльності з укладення угод між Україною та ЄС, виконання умов цих угод, реформування законодавства у різних сферах, створення нових інституцій, комунікації між національними органами та інститутами ЄС тощо. Така діяльність пріоритетно змотивована необхідністю виконання умов вступу України до Європейського Союзу, реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони та в результаті набуття статусу держави-члена ЄС [2]. Втім, необхідність існує не лише у юридичному набутті статусу держави-члена ЄС та формальному прийнятті низки нормативно-

правових актів, але й в практичній реалізації положень на практиці, становленні інституційних механізмів, заохоченні винахідників до розвитку, використання їх інтелектуального потенціалу, який є стратегічним ресурсом в системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки України та прискорення її інноваційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення унітарної системи патентної охорони в ЄС та створення Уніфікованого патентного суду, зокрема питання розвитку права інтелектуальної власності ЄС та наближення законодавства України до законодавства ЄС, були розглянуті у публікаціях таких дослідників та практикуючих юристів, як: Дж. Піла, Д. Рунге, Х. Ульріх, А.І. Абдуллін, В.І. Єременко та вітчизняні: Г.О. Андрощук, М.К. Галянич, А.І. Данилюк, І.І. Дахно, А.С., Довгерт, Р.С., Дроб'язко В.С., Еннан, В.О., Капіца О.П., Крижна В.М. та ін.

Метою статті є дослідження перспектив участі України в унітарній системі патентної охорони в ЄС та аналіз векторів наближення до цієї системи.

Вклад основного матеріалу. Одним з елементів, який має бути впроваджено Україною на шляху до ЄС, є становлення та функціонування ефективної системи патентної охорони, яка буде максимально наближеною до стандартів ЄС, а її вектор розвитку буде спрямовано на наближення до унітарної системи патентної охорони в ЄС.

Унітарна система патентної охорони в ЄС це новостворена система, яка розпочала своє функціонування в червні 2023 року. Свого розвитку ідея про необхідність її запровадження набула ще в 70-х роках ХХ століття, коли держави Західної Європи, об'єднуючись у Європейське Співтовариство та маючи намір створити спільний ринок, прийшли до розуміння, що створення цього ринку є неможливим без приділення належної уваги розвитку сфери інтелектуальної власності та зокрема уніфікації регулювання патентної охорони. Саме ефективна система патентної охорони мала би стати стимулом для науково-технічного прогресу, зростання конкурентоспроможності та економічного розвитку держав.

Такі орієнтири має встановити для себе і Україна в процесі реформування системи патентної охорони та наближення до унітарної системи патентної охорони в ЄС. Вибір такого вектору розвитку сприятиме подальшому розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, створенню сприятливих інструментів розширення кордонів для винахідників, повної інтеграції України у внутрішній ринок ЄС після набуття членського статусу та становлення держави як високотехнологічної з високим інноваційним потенціалом.

Нормативно-правова основа дня становлення унітарної системи патентного захисту в ЄС була прийнята в 2012 році та включала в себе наступний пакет актів:

- Регламент № 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення уніфікованої системи патентної охорони [3];

- Регламент № 1260/2012 Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони щодо відповідних положень про переклад [4];

- Угода про Уніфікований патентний суд, яка підписана 19 лютого 2012 року [5].

Для того, щоб мати розуміння шляху наближення України до унітарної системи патентної охорони в ЄС, необхідно розуміти специфіку цієї системи та навести її характерні риси.

Перш за все, варто зауважити, що становлення унітарної системи патентного захисту ЄС відбулося в результаті застосування механізму посиленої співпраці. Порядок його застосування визначений установчими договорами, а саме статтею 20 Договору про Європейський Союз та статтями 326–334 Договору про функціонування Європейського Союзу [6]. Механізм посиленої співпраці передбачає, що окрема кількість держав-членів ЄС (мінімум 9) мають право більш тісно співпрацювати між собою для досягнення певної мети. Механізм застосовується, як «останній засіб» (держави не змогли віднайти компроміс і дійти до спільного рішення). Так, не віднайшовши компроміс, який задовольнив би всі держави члени щодо створення унітарної системи патентної охорони, 10 березня 2011 р. рішенням Ради ЄС було авторизовано застосування механізму посиленої співпраці у сфері унітарної патентної охорони [7].

У випадку неможливості досягнення консенсусу на рівні ЄС щодо співробітництва у певній сфері, застосування механізму посиленої співпраці є об'єктивно оптимальнішим варіантом вирішення питання, аніж його ігнорування як такого або його вирішення за рамками права ЄС [8, с. 197].

Таким чином, до функціонування унітарної системи патентної охорони в ЄС можуть долучитися лише держави-члени ЄС. На сьогоднішній день всі держави-члени ЄС, окрім Іспанії та Хорватії, беруть участь в цій новоствореній системі.

Другою специфічною ознакою унітарної системи патентної охорони є можливість отримання патенту з унітарним ефектом, який буде поширювати свою дію на території всіх держав-членів ЄС, які приєдналися до механізму посиленої співпраці. Втім, особливість полягає в тому, що такий унітарним ефектом наділяється Європейський патент, який вже був отриманий винахідником відповідно до Європейської патентної конвенції. Таким чином, Європейський патент, який адмініструється Європейським патентним відомством та є регіональним інструментом, є основою для отримання унітарної патентної охорони в ЄС. Лише після отримання Європейського патенту, його власник може звернутися з заявкою про наділення його унітарним ефектом. Тож з регіонального інструменту він трансформується в інструмент патентної охорони ЄС.

Третньою ознакою системи є створення уніфікованої судової інституції для захисту патентних прав власника Європейського патенту з унітарним ефектом. Угодою від 10 лютого 2012 року було передбачено заснування Уніфікованого патентного суду, який наділяється виключною юрисдикцією по розгляду справ, що стосуються спорів про порушення і визнання недійсними (анулювання) будь-якого Європейського патенту з унітарним ефектом, сертифікату додаткової охорони, який видано для продукту, що охороняється патентом, Європейського патенту, строк дії якого не закінчився на свою дію на дату набрання чинності цією Угодою або який був виданий після цієї дати, Європейської патентної заявки, яка знаходиться на розгляді на дату набрання чинності цією Угодою або яка подана після цієї дати [5].

Уніфікований патентний суд є унікальною за своєю правовою природою та організаційною структурою, самостійною інституцією, яка не входить до інституційної системи ЄС. Втім варто зазначити, що право приєднатися до Угоди мають лише держави-члени ЄС, що впливає зі статті 1 Угоди про Уніфікований патентний суд.

Говорячи про Уніфікований патентний суд варто зазначити, що держави-члени ЄС, які підписали та ратифікували Угоду про Уніфікований патентний суд, наділили його виключними повноваженнями розглядати певну категорію патентних спорів. Фактично можна говорити про певне делегування державами-членами ЄС своїх прав щодо розгляду окремих патентних спорів спеціалізованій інституції. Проте у цьому випадку делегування відбувається державами не як суб'єктами права ЄС, а як самостійними суб'єктами міжнародного права [9, с. 407].

Угода про Уніфікований патентний суд на сьогоднішній день [станом на 22.06.2023 року – прим. автора] підписана та ратифікована 17 державами-членами ЄС. Таким чином, з аналізу суб'єктного складу механізму посиленої співпраці та Угоди про Уніфікований патентний суд, можна зробити висновок про те, що повна дія унітарного патентної охорони може поширюватися на територію 17 держав-членів ЄС. Як було зазначено вище, у разі отримання винахідником Європейського патенту з унітарним ефектом, його дію автоматично буде поширюватися на територію 25 держав-членів ЄС. Натомість, у разі порушення патентних прав, які пов'язані з отриманням Європейського патенту з унітарним ефектом, та у випадку звернення до Уніфікованого патентного суду необхідно мати на увазі, що рішення Уніфікованого патентного суду є обов'язковими та розповсюджуються виключно на територію тих держав-членів ЄС, які підписали Угоду [9, с. 406].

Вищеперераховані специфічні ознаки унітарної системи патентної охорони в ЄС не є виключними. Втім, саме ці ознаки демонструють, які кроки необхідно здійснити

Україні для наближення до цієї системи та для отримання переваг від участі в ній в статусі держави-члена ЄС. Таким чином, перспектива участі України в системі унітарної патентної охорони в ЄС та отримання всіх її переваг безпосередньо пов'язана з трьома факторами:

1) Підписання Україною Європейської патентної конвенції та участь в Європейській патентній організації;

2) Набуття Україною статусу держави-члена ЄС та приєднання до механізму посиленої співпраці у сфері унітарної системи патентної охорони;

3) Підписання та участь України в Угоді про Уніфікований патентний суд.

Європейська патентна конвенція (European Patent Convention, далі – ЄПК) була прийнята в Мюнхені 05 жовтня 1973 р. (набула чинності в 1977 р.) та передбачала заснування Європейського патентного відомства. ЄПК вводила єдині процедури для видачі «європейських патентів» для будь-якої з європейських країн, незалежно від того, чи є країна членом ЄС [10, с. 21].

Україна не є державою-підписантом Європейської патентної конвенції. Втім, справедливо зазначити, що громадяни України не обмежені в отриманні Європейського патенту та можуть користуватися всіма його перевагами. З іншої сторони, поширення дії ЄПК на територію України стане впевненим кроком України до регіональної системи патентної охорони. Будучи частиною цієї системи, її переваги поширюватимуться не лише на окремого винахідника, а й на розвиток економічного та інноваційного потенціалу країни, і, як наслідок, підвищить міжнародну репутацію України у сферах науки та виробництва наукомісткої продукції, сприятиме створенню національного високотехнологічного ринку [11].

На шляху до ЄС Україна має певні зобов'язання, які були закріплені в Угоді про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (втратила чинність 01.09.2017), щодо приєднання до багатосторонніх конвенцій про права інтелектуальної власності. Так, зокрема, Угодою про партнерство була передбачена необхідність приєднання до таких конвенцій, як Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Міжнародна конвенція про охорону прав акторів-виконавців, виробників фонограм і органів радіомовлення, Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію торгових знаків, Ніццька угода про міжнародну класифікацію виробів та послуг для цілей реєстрації знаків, Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів для цілей патентних процедур, Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин. На сьогоднішній день, Україна підписала та ратифікувала всі ці вищеперераховані конвенції.

Втім, ані Угода про партнерство, ані Угода про асоціацію, не передбачали обов'язку України, у контексті її наміру стати державою-членом ЄС, приєднатися до Європейської патентної конвенції 1973 р. Водночас, варто зауважити, що всі держави-члени ЄС є державами-членами Європейської патентної організації та підписали Європейську патентну конвенцію до вступу в ЄС. Хоча система патентної охорони, яка передбачена Європейською патентною конвенцією, є регіональною та не залежить від правової системи ЄС, втім вона становить основу для уніфікації положень щодо патентної охорони в державах Західної Європи, що є елементом формування внутрішнього ринку ЄС.

На нашу думку, Україна має демонструвати свій намір стати частиною регіональної системи патентної охорони шляхом підписання Європейської патентної конвенції в ініціативному порядку. Лише після цього кроку та набуттям Україною статусу держави-члена ЄС, можливим буде приєднання України до унітарної системи патентної охорони в ЄС.

Перспектива участі України в системі унітарної патентної охорони в ЄС також пов'язана з набуттям

Україною статусу держави-члена ЄС, приєднанням до механізму посиленої співпраці у сфері унітарної системи патентної охорони та підписанням Угоди про Уніфікований патентний суд. В умовах війни важко говорити про пріоритетність реформування системи патентної охорони. Втім, урядом має напрацьовуватися стратегія цього наближення, здійснюватися моніторинг права ЄС у сфері патентної охорони, враховуючи те, що після набуття Україною статусу держави-члена ЄС *acquis* щодо охорони інтелектуальної власності автоматично поширюватиме свою дію на Україну.

Капіца Ю.В. зазначив, що характерною для ЄС є істотна динаміка політики у сфері інтелектуальної власності. Питання пріоритетів ЄС на сучасному етапі у сфері інтелектуальної власності та змін в законодавстві ЄС є важливими для України, враховуючи рішення Ради ЄС від 23 червня 2022 р. щодо надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС [12, с. 5].

Тож на порядку денному має бути прийняття національної стратегії розвитку інтелектуальної власності, системи патентної охорони зокрема, в Україні з урахуванням пріоритетів ЄС та розвитку законодавства. Україна має демонструвати зацікавленість в участі у новоствореній системі шляхом формування інституційних механізмів, міжвідомчого співробітництва, розробки стратегій розвитку патентної охорони в Україні.

Окрему увагу необхідно приділити міжвідомчому співробітництву інституцій України та ЄС, які здійснюють діяльність у сфері патентної охорони, а саме визначити, які національні органи наділені повноваженнями щодо наближення системи патентної охорони України до унітарної системи патентної охорони ЄС.

Перш за все, широкими повноваженнями у сфері патентної охорони наділено Міністерство економіки України (далі – Мінекономіки). Мінекономіки є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності. Для виконання цього завдання Мінекономіки здійснює такі функції:

- Регуляторна – визначає пріоритетні напрями розвитку сфери інтелектуальної власності, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства у цій сфері та забезпечує її нормативно-правове регулювання;
- Представницька – взаємодіє із центральними органами виконавчої влади, іншими органами державної влади у процесі формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності та представляє інтереси України в цій сфері в міжнародних організаціях, укладає міжнародні договори про співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності;
- Координуюча та контрольна – забезпечує виконання міжнародних програм та реалізацію проєктів у сфері правової охорони інтелектуальної власності відповідно до міжнародних договорів, забезпечує виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях у сфері правової охорони інтелектуальної власності, здійснює координацію діяльності Національного органу інтелектуальної власності у сфері інтелектуальної власності, здійснює контроль за дотриманням Національним органом інтелектуальної власності законодавства у сфері інтелектуальної власності, використанням надходжень від управління зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- Адміністративно-організаційна – забезпечує реєстрацію та акредитацію організацій колективного управління, ведення реєстру організацій колективного управління, здійснює нагляд за їх діяльністю, надає адміністративні послуги у сфері інтелектуальної власності, тощо [13].

З таким широким колом повноважень, Мінекономіка може виступати представником України перед інституціями, які залучені до становлення та функціонування унітарної системи патентної охорони в ЄС, розробляти пропозиції щодо вдосконалення системи патентної охорони в Україні та її наближення до унітарної системи патентної охорони в ЄС, здійснювати міжнародне співробітництво у цій сфері тощо.

Іншою інституцією, яка може здійснювати діяльність щодо наближення національної системи патентної охорони України до унітарної системи в ЄС є Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції (далі – Урядовий офіс). Урядовий офіс є самостійним структурним підрозділом Секретаріату Кабінету Міністрів України і здійснює організаційне, експертно-аналітичне та інформаційне забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Серед завдань Урядового офісу постає координація діяльності органів виконавчої влади з розроблення та здійснення заходів, спрямованих на виконання Угоди про асоціацію, координація процесу адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС), планування, моніторинг та оцінка результативності виконання завдань у сфері європейської інтеграції, у тому числі з виконання Угоди про асоціацію, координації діяльності органів виконавчої влади з розроблення проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на виконання Угоди про асоціацію, удосконалення системи та механізму координації діяльності органів виконавчої влади у сферах європейської та євроатлантичної інтеграції [14].

Отже, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції фактично координує процес адаптації законодавства у сфері патентної охорони до законодавства ЄС та здійснює моніторинг результативності виконання завдань у сфері європейської інтеграції.

Державною організацією, яка може бути залучена до процесу наближення системи патентної охорони в Україні до унітарної системи патентної охорони в ЄС є Національний орган інтелектуальної власності України (далі – НОІВ). НОІВ здійснює повноваження у сфері інтелектуальної власності і має право представляти Україну в міжнародних та регіональних організаціях, виконувати окремі публічні функції з реалізації державної політики (наприклад, видачу охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності), забезпечувати формування та реалізовувати державну політику у сфері інтелектуальної власності.

З 08 листопада 2022 року функції Національного органу інтелектуальної власності виконує Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (далі – УКРНОІВІ) відповідно до спеціальних законів України у сфері інтелектуальної власності та розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 року № 943-р «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності».

Таким чином, вищеперераховані органи наділені широким колом повноважень для здійснення діяльності у напрямку наближення системи патентної охорони України до унітарної системи патентної охорони ЄС. У тому числі і завдяки міжвідомчому співробітництву Україна матиме змогу досягнути належного рівня патентної охорони та постати в ЄС як високотехнологічна та інвестиційно приваблива держава.

Висновки. Аналіз перспектив участі України в унітарній системі патентної охорони в ЄС дозволяє зробити висновок про те, що маючи намір стати невід'ємним елементом унітарної системи, Україна має пройти тривалий шлях. Етапами мають стати підписання Україною Європейської патентної конвенції та участь в Європейській патентній організації, набуття Україною статусу держави-члена ЄС та приєднання до механізму посиленої співпраці у сфері унітарної системи патентної охорони, підписання та участь України в Угоді про Уніфікований патентний суд. Зокрема, перед реалізацією цих цілей, необхідно зосередити увагу на продовженні реформування законодавства у сфері патентної охорони та налагодженні комунікації між Україною та ЄС із залученням таких інституцій з широкими повноваженнями, як Міністерство економіки України, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції та Національний орган інтелектуальної власності України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висновки Європейської Ради щодо України, заявкою на членство України, Республіки Молдова та Грузії, Західних Балкан та зовнішніх відносин від 23 червня 2023 року. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022/> (дата звернення 04.05.2022)
2. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 21.05.2023)
3. Регламент № 1257/2012 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення уніфікованої системи патентної охорони. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:361:0001:0008:en:PDF> (дата звернення 21.05.2023)
4. Регламент № 1260/2012 Ради від 17 грудня 2012 року про імплементацію посиленої співпраці у сфері становлення унітарної системи патентної охорони щодо відповідних положень про переклад. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R1260> (дата звернення 21.05.2023)
5. Угода про Уніфікований патентний суд від 19.03.2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A42013A0620%2801%29> (дата звернення 21.05.2023)
6. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96+%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%96%D1%97+%D0%B4%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%83+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9+%D1%81%D0%BE%D1%8E%D0%B7&oq=&aqs=chrome.2.69i57j69i59l2j0i512j0i433i512j0i512j69i61l2.2564j0j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8> (дата звернення 21.06.2023)
7. Рішення Ради (ЄС) 2011/167 стосовно імплементації посиленої співпраці у сфері заснування унітарної патентної охорони від 10.03.2011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011D0167&from=EN> (дата звернення 15.06.2023)
8. Соколова О.О. Застосування механізму посиленої співпраці до запровадження унітарного патентного захисту в Європейському Союзі. *Держава і право*. 2021. Вип. 89. С. 189–200. URL: <https://derzhava-i-pravo.com.ua/files/issues/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE.%20%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%2089.pdf> (дата звернення 17.06.2023)
9. Соколова О.О. Уніфікований патентний суд як унікальна інституція патентного захисту в ЄС. *Право і суспільство*. 2023. Вип. 1. С. 403–412. URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=174> (дата звернення 22.06.2023)
10. Капіца Ю.М. Єдиний європейський патент і нові можливості патентування в Європейському Союзі. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. Вип. 2. С. 17–27. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgijbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJR

N&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Трив_2016_2_3 (дата звернення 10.06.2023)

11. Андрощук Г.Ю. Патентна активність українських винахідників за кордоном: вплив на економічну безпеку. *Юридична газета online*. 2019. Вип. 45–46. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/patentna-aktivnist-ukrayinskih-vinahidnikiv-za-kordonom-vpliv-na-ekonomichnu-bezpeku.html> (дата звернення 13.06.2023)

12. Капіца Ю.В. Сучасні тенденції розвитку права інтелектуальної власності в європейському союзі в контексті інтеграції України та ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2022. Вип. 5. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/270779> (дата звернення 05.06.2023)

13. Положення про Міністерство економіки України № 459 від 20.08.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.06.2023)

14. Положення про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції № 759 від 04.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення 08.06.2023)